

SPRIK – Språk i kontrast

Prosjektbeskrivelse

1 OVERORDNET MÅL

Prosjektet har som overordnet forskningsstrategisk mål å styrke norsk språkforskning innenfor semantikk/pragmatikk, kontrastiv lingvistikk og stilistikk samt lingvistisk orientert translatologi, og å gi vesentlige bidrag til den internasjonale forskningen på disse områdene. Dette skal skje innenfor rammene av et aktivt flerfaglig forskningsmiljø for korpusbaserte kontrastive språkstudier (engelsk, fransk, norsk, tysk) rettet mot informasjonsstruktur på forskjellige nivåer – et sentralt tema på den internasjonale forskningsfronten. Prosjektet tar utgangspunkt i erkjennelsen av at informasjonen i en tekst og i den enkelte setningen blir strukturert gjennom et komplekst samspill mellom mange slags signaler, i ulik sammensetning fra språk til språk, og at parallellkorpora representerer en uvurderlig kilde til kunnskap om dette samspillet og den tverrspråklige variasjonen. Gjennom studiet av autentiske og parallelle tekster skal prosjektet bidra til ny viten, metodisk fornyelse og en bedre forankret teoriutvikling på området. Den innsikten prosjektet vil gi er også svært relevant i anvendt sammenheng (praktisk oversettelse, fremmedspråksinnlæring).

2 BAKGRUNN

SPRIK har eksistert som prosjektmiljø siden 1999 med støtte fra NFR og HF/UiO fram til 2002. Prosjektet har brakt sammen forskere fra fire ulike institutter som tidligere ikke har drevet med felles forskning og muliggjort en utdyping av et samarbeid som har funnet sted på mer uformell basis i flere år. SPRIK har involvert lingvistisk og praktisk orientert translatologi, korpuslingvistikk, kontrastiv og teoretisk lingvistikk, herunder både formelle og funksjonelle tilnærminger, fordelt på de fire språkene norsk, engelsk, fransk og tysk.

Sentralt i SPRIKs første fase stod blant annet etableringen av Oslo Multilingual Corpus (OMC), en utvidelse av English-Norwegian Parallel Corpus (<http://www.hf.uio.no/iba/prosjekt/>), utviklet av forskere ved UiO og UiB. Det vil være aktuelt å videreutvikle OMC noe for å imøtekomme de krav det foreliggende prosjektet stiller til tekstressurser, siden OMC ikke er annotert for informasjonsstruktur. Videre var SPRIK ment å bidra i sterk grad til opprettelsen av et aktivt forskningsmiljø innen områder fakultetet hadde særlig kompetanse på. Det vises til SPRIKs hjemmesider og slutt-rapporten der (NFR-prosjekt 129033/40) for mer informasjon: <http://www.hf.uio.no/german/sprik>. Gjennom aktivitetene i SPRIK lyktes det å komme i gang med etablering av nettverk både nasjonalt og internasjonalt, med jevnlig seminarer og to symposier i Oslo, samt felles forskningsprosjekt med forskere i inn- og utland.

Prosjektet fikk imidlertid bare støtte til korpusoppbygging og studentstipend og ikke til formål som er mer egnet til å fremme forskningssamarbeid. Det tverrfaglige miljøet som har oppstått i løpet av prosjektperioden, har ikke fått de nødvendige driftsmidler til å konsolidere seg tilstrekkelig. Det vil derfor være både naturlig og nødvendig å intensivere miljøbyggingsaspektet ved SPRIK i større grad gjennom driftsmidler til blant annet invitasjon av gjesteforskere og ulike rekrutteringsfremmende tiltak.

3 FORSKNINGSMÅL

3.1 GENERELLE MÅLSETTINGER

Prosjektet har som overordnet forskningsmål å øke vår teoretiske forståelse og forbedre vår modellering av vilkårene for språklig variasjon i skjæringsfeltet mellom grammatikk, leksikalsk semantikk og pragmatikk. Dette gjelder spesielt ulike former for informasjonsstrukturering som tema-remastruktur (organisering av 'gammel' og 'ny' informasjon på setningsnivå), segmentering ('por-sjonering' av tekstinformasjon), koherens (sammenheng i tekst) og diskursrelasjoner (mellom setningene eller større enheter på tekstinivå). Det finnes en rik forskning om informasjonsstrukturering, og det er nå også en fornyet interesse for teoribygging på tvers av det tradisjonelle skillet mellom semantikk og pragmatikk. Men denne forskningen er som oftest fokusert på ett språk, den tar sjelden sammenhengende autentisk tekst som utgangspunkt (Sæbø 2003c) og interesserer seg lite for

samspeilet mellom tekst- og setningsnivå. Prosjektet tar sikte på å fylle ut dette bildet og dermed å bidra til en mer målrettet og solid forankret teoriutvikling, med særlig fokus på sammenhengen mellom informasjonsstrukturering som egenskap ved tekst(enheter) og innenfor den enkelte setning.

Prosjektgruppens særskilte forutsetninger for å oppfylle disse mål beror på en kombinasjon av teoretisk innsikt og nyskapende metodologi som er basert flerspråklige parallellkorpora – tekstkorpora med originale og oversatte tekster i et nettverk av språk, med rike muligheter for systematiske sammenlikninger (jf. pkt. 2). I dette prosjektet vil vi ta utgangspunkt i eksisterende teoretiske rammeverk og ta del i videreutviklingen av disse: diskursrepresentasjonsteori (DRT; (Kamp og Reyle 1993),) Systemic-Functional Linguistics (SFL; (Halliday 1994; Andersen et al. 2001)), supplert med Relevansteori (Sperber og Wilson 1995) og (bidireksjonell) Optimalitetsteori (OT; se under). Et gjennomgående delmål er å sammenligne disse teoriene og de ulike eksisterende variantene av dem med henblikk på hvor godt de egner seg i forhold til vår problempalett og hvor lett de lar seg videreutvikle, også med tanke på hvordan de gjensidig kan tenkes å utfylle hverandre. De involverte objektspråkene er i første rekke norsk, engelsk, tysk og fransk, i samsvar med oppbyggingen av OMC (jf. pkt. 2).

Et språk vil ha en rekke måter å strukturere informasjon på, noe en kan betegne som informasjonsstrukturere ressenser. Disse kan være av syntaktisk, leksikalsk, tekstuell og prosodisk art, og de kan være mer eller mindre eksplisitte. Syntaktiske virkemidler vil stå sentralt i delprosjekt 1, mens vi i delprosjekt 2 og 3 vil konsentrere oss om leksikalske og tekstuelle ressenser. Ettersom vi tar utgangspunkt i skrevne tekster, vil prosodiske virkemidler bare spille en indirekte rolle i vårt prosjekt.

Ressursene som brukes, varierer fra språk til språk, slik at vi kan snakke om **språkspesifikke vilkår for informasjonsstrukturering**. Det kan enten være at en ressurs som finnes i ett språk, mangler i et annet, eller det kan være at en ressurs finnes i begge språk, men er mer markert og brukes sjeldnere i det ene enn i det andre språket. Slike forskjeller kommer til syne i oversettelser, og parallellkorpora gir gode muligheter for både å komme på sporet av og systematisk å teste ut hypoteser om informasjonsstrukturelle ekvivalenter og språkspesifikke begrensninger. Hva som brukes av alternative ressenser, gir viktig innsikt i de universelle rammene for informasjonsstrukturering og i samspeilet mellom de ulike formene for koherens.

Oversettelser kan ses som resultater av avveininger mellom en rekke informasjonsstrukturelle restriksjoner eller krav som kan komme i konflikt med hverandre og som kan ha ulik vekt og være forskjellig rangert fra språk til språk, slik at omstrukturering av informasjon framstår som en strategi preget av optimalisering. Dermed er det aktuelt å se på informasjonsstruktur og oversettelse i lys av OT (Blutner 2000; de Hoop og Hendriks 2001). To eksempler på restriksjoner som påvirker valg av strategier i oversettelser er kravet om mest mulig strukturelt analog oversettelse og behovet for å tilpasse oversettelsen til målspråkets egne muligheter og normer for strukturering av informasjon.

3.2 DELPROSJEKTENE

3.2.1 DELPROSJEKT 1: SYNTAKTISKE RESSURSER FOR INFORMASJONSSTRUKTURERING:

PRESENTERING, TOPIKALISERING, PASSIVERING, UTBRØYING

Variasjon i ordstilling ("flytting") og spesielle syntaktiske konstruksjoner som presentering (*Det stod en bil ved hjørnet.*), utbryting (*Det var Nils som fant pengene.*) og passiv (*Varene blir levert i morgen.*) er sentrale syntaktiske ressenser når det gjelder å strukturere informasjon på setningsnivå. Men selv når de samme strukturene er tilgjengelige i flere språk, viser oversettelsesdata at det kan være forskjell i funksjon og utbredelse av disse. Målet med dette delprosjektet er å gi svar på hvorfor og under hvilke betingelser strukturelt like muligheter ikke benyttes og hvordan strukturelt forskjellige konstruksjoner kan være semantisk og pragmatisk ekvivalente. Spørsmålene har ikke bare stor teoretisk interesse. De er også svært relevante i praktisk sammenheng (praktisk oversettelse, fremmedspråksinnlæring).

- Når det gjelder muligheter for valg av subjekt og for informasjonsfordeling på setningsnivå, er det viktige strukturelle likheter mellom **norsk og tysk**: begge språk har finitt verb på andreplass i setningen (V2-krav) og en setningsinitial 'landeplass' for et topikalisert element. Men det er

også relevante typologiske forskjeller: verbets plassering etter vs. før andre setningsledd (SOV vs. SVO), subjektskravet i norsk, som fører til at pronomenet *det* – i motsetning til tysk *es* på tysk – må innsettes på subjektsplassen dersom det ‘egentlige’ subjektet representerer ny informasjon og derfor står lengre tilbake i setningen, og morfologisk kasus i tysk, som gjør det lettere for andre setningsledd enn subjektet å bli topikalisert enn tilfelle er på norsk. Selv om det i de to språkene finnes tilsynelatende like syntaktiske ressurser for informasjonsfordeling, deriblant **passiv** og **presenteringskonstruksjonen**, velges ved oversettelse ofte strukturelt avvikende løsninger som ikke umiddelbart lar seg føre tilbake til de ovennevnte kontrastene. Anneliese Pitz (GI) vil undersøke hvorfor de forskjellige konstruksjonene kan opptre som alternativer til hverandre, og hvorfor ikke den mest nærliggende konstruksjonen velges. I tillegg til de nevnte konstruksjonene vil andre relevante konstruksjonstyper bli trukket inn i undersøkelsen.

- Med utgangspunkt i et norsk upersonlig eller ubestemt subjekt (*det, der, en, man*) er det flere konstruksjoner som det er interessant å studere også i et **norsk-fransk** kontrastivt perspektiv. Hans-Petter Helland og Marianne Hobæk Haff (begge KRI) vil ta for seg tre konstruksjonstyper som tjener til å (om)fordele informasjon på setningsnivået: (i) **Presenteringskonstruksjoner** med formelt subjekt og en indefinit postverbal nomenfrase (*Det stod en bil ved hjørnet.*) finnes ved flere forskjellige typer verb og forekommer hyppigere på norsk enn på fransk der de hovedsakelig er begrenset til eksistensverb eller verb som betegner forekomst (*exister, rester, arriver* etc.). Det tas sikte på å belegge forekomsten av slike presenteringskonstruksjoner på norsk og undersøke deres motsvar på fransk. Hva slags type verb inngår i dem (argumentstruktur, tilordning til semantiske roller) og hvilke strukturelle forskjeller mellom fransk og norsk er det mulig å avdekke både på setnings- og tekstinivå? (ii) Liknende spørsmål vil bli stilt vedrørende utbredelsen av **upersonlig passiv** (*Det ble danset hele natten.*) i norsk vs. fransk, bl.a. i lys av Helland (2002a). (iii) **Setningskløyvning** forekommer f.eks. i utbrytingskonstruksjoner hvor det utbrutte leddet fokuseres som ny informasjon og resten av setningen som kjent informasjon (*Det var Nils som fant pengene.*) I undersøkelser av forholdet mellom svensk og fransk (Eriksson 1997) framheves det at setningskløyvning er svært karakteristisk for fransk, ofte tilsvarende en enkel ukløyvd setning på svensk. Setningskløyvning brukes på norsk både i vanlig utbryting og i en type presentering med utbryting (*Det er noen gutter som spiller fotball på plenen*). Vi vil undersøke hvordan de ulike kløyvningstypene i norsk gjengis på fransk, hvilke typer kløyvningskonstruksjoner det dreier seg om i den franske oversettelsen, hva de svarer til i den norske utgangsteksten og hvilke semantisk-pragmatiske faktorer som dirigerer valg av kløyvningstype.
- De ovennevnte problemstillingene i sammenheng med V2-kravet i norsk er også relevante i et **norsk-engelsk** perspektiv: På den ene side fører kravet om verbet på andreplass til en begrenning på antall konstituenten i setningsinitial posisjon (temafeltet) i norsk sammenlignet med engelsk, som er av typen XSVO. På den annen side har norsk samtidig større valgfrihet i forhold til konstituenttyper som kan opptre i temafeltet. Hilde Hasselgård (IBA) vil særlig konsentrere seg om ulikheter mellom engelsk og norsk i forhold til **adverbialplassering**. Det vil bli lagt spesiell vekt på plassering i forfeltet og midtfeltet fordi det er her språkene skiller seg mest fra hverandre, jf. pilotstudier som Hasselgård (1997; 1998). Den norsk-engelske ordstillingsproblematikken vil bli studert i lys av Systemic Functional Grammar, supplert med kompatible teorier om ordstilling og tekststruktur (Chafe 1994).

3.2.2 DELPROSJEKT 2: SAMSPILLET MELLOM EKSPLISITT OG IMPLISITT INFORMASJON

I dette delprosjektet vil vi gå inn på hvordan en på den ene siden skaper **koherens** i tekst og på den andre siden **segmenterer** tekster, på mer eksplisitte eller mer implisitte måter, og på hvordan dette kan variere fra språk til språk.

Koherens består i at referenter som er introdusert, tas opp igjen og viderebehandles ettersom teksten skrider fram (‘referential movement’). Dette skjer gjennom ulike former for anaforiske ressurser (personlige pronomener o.l.), som krever total eller partiell koreferanse, gjennom frie leksikalske ressurser (partikler, konnektiver) som styrer hvordan teksten oppdateres, eller mer implisitt, f.eks. gjennom leksikalske relasjoner, hjulpet og styrt av generelle prinsipper for relevans. Noen språk har

mer av det ene eller mer av det andre. Vi vil systematisere slike forskjeller og sette vekselvirkningene inn i en diskursrepresentasjonsteoretisk ramme (DRT). Dermed vil vi også bidra til å videreutvikle DRT ved å flytte grensene for det som kan representeres og forklares i denne teorien. Vi vil særlig arbeide på fire problemfelt:

- **Koherensskapende uttrykk som blir borte eller kommer til i oversettelser** ("flyktige konnektiver" (Fabricius-Hansen 2001; Fabricius-Hansen og Behrens 2001; Fabricius-Hansen under utgivelse)): Har ulike språk ulike preferanser for koherens, eller kompenseres eksplisitt koherens av implisitt koherens?
- **Koherensskapende uttrykk som interagerer med tema-remastrukturen**, spesielt konnektiver og partikler som uttrykker kontrast og parallell (Sæbø 2003a, b): Er interaksjonen tilfeldig eller nødvendig, enveis eller toveis, og hva er forholdet mellom konnektivene og partiklene på den ene siden og konversasjonelle implikaturer på den andre siden?
- **Koreferanse i det verbale domenet**: Mye av forskningen om diskurskoherens har vært sentrert om koreferanse på nominalt plan, mellom referenter som betegner objekter. Men anaforisitet er like relevant i det verbale domenet, mellom referenter som betegner hendelser (events), hvor den imidlertid normalt ikke uttrykkes eksplisitt, men gjennom leksikalske relasjoner eller sterkt underspesifiserte konstruksjoner. Tidligere delresultater (Behrens 1999a; 1999b) om hvordan eventreferenter er relatert til hverandre, hvilke faktorer som er viktige og hvordan de samvirker, skal videreutvikles.
- **Koherenseffekter av strukturelle krav og leksikalske valg i oversettelser**: Når engelske, franske eller tyske tekster oversettes til norsk, vil strukturelle krav eller tendenser i målpråket lett kunne svekke koherensen i teksten (Blum-Kulka 2000; Solfjeld 2000). Når f.eks. anaforisk motiverte nominaliseringer blir oversatt med verbalstrukturer, eller når etterstilte attributter blir oversatt med flattere strukturer, må koherensen opprettholdes med andre midler. Foreløpige studier tyder på at dette kan oppnås gjennom leksikalske valg som ikke trenger å være de mest opplagte isolert sett.

Segmentering består i å stykke opp det innholdet som skal formidles og etablere informasjonsstrukturelle hierarkier med asymmetriske diskursrelasjoner. Dette skjer enten eksplisitt gjennom setningsgrenser, ulike former for subordinering, frie leksikalske ressurser (adverb, konnektiver, partikler), eller mer implisitt, tilsynelatende uten særskilte signaler (men styrt av allmenne prinsipper om relevans). Vi vil også her konsentrere arbeidet om fire problemfelt:

- **Diskursrelasjonen Elaborering**: Bergljot Behrens (ILF) og Cathrine Fabricius Hansen (GI) vil fortsette sitt forskningssamarbeid om diskursrelasjonen elaborering og beslektede relasjoner som 'Accompanying Circumstance', og midler til å uttrykke delrelasjoner mellom hendelser i engelsk, tysk og norsk (Fabricius-Hansen og Behrens 2001; Behrens og Fabricius-Hansen 2002). En analyse av konjunksjoner og preposisjoner som norsk *ved (å), idet, med*, engelsk *by* og tysk *indem, bei* står sentralt her. Oversettelser mellom engelsk, norsk og tysk gir partielle overlappinger mellom preposisjoner, konjunksjoner og andre mindre grammatikaliserte uttrykksmidler, spesielt *ing*-adjunkter i engelsk. Delrelasjoner mellom hendelser kan også etableres helt uten særskilte grammatiske signaler. Disse variasjonene avdekker et samspill mellom det grammatiske og det leksikalske som må integreres i teoretisk modellering av diskursrelasjoner.
- **Relativisering og oversettelsesstrategier fransk–norsk**: Når franske relativsetninger innledet av *dont* oversettes til norsk, tvinger det seg ofte fram en radikal omstrukturering av informasjonen i helsetningen, betinget av strukturelle ulikheter mellom fransk og norsk. Omstruktureringen kan anta mange ulike former, og det kan se ut til at valget av målpråksstruktur beror på et vekselspill mellom syntaktiske, stilistiske og tekstuelle begrensninger. Hans Petter Helland vil avdekke og systematisere tendenser i de norske oversettelsene av *dont*-relativer. De ulike oversettelsesstrategier av *dont* vil i systematisert form være utgangspunkt for en teoretisk analyse. Her vises det til pilotprosjektet i Helland (2002b).

- **Strategier for omstrukturering av informasjon i norske og engelske oversettelser av tysk sakprosa:** Når komplekse strukturer i tyske tekster oversettes til norsk eller engelsk, får vi ofte en informasjonsspalting, eller **sentensialisering**: Én setning i originalen blir kilde til flere setninger i oversettelsen. Med utgangspunkt i Fabricius-Hansen (1998) kan vi sondre mellom sentensialisering mot venstre og mot høyre i forhold til hovedinformasjonen i originalen, og i forlengelsen av Fabricius-Hansen (1999) og Solfeld (2000) vil vi undersøke hva som betinger dette valget. En kan tenke seg at det stort sett vil være presupponert informasjon og annen informasjon som tjener som bakgrunn for hovedinformasjonen, som spaltes ut til venstre, mens videre utdypinger og spesifiseringer av ulik art spaltes ut til høyre. Vi vil videre kartlegge de virkningene sentensialiseringen får for diskursstrukturen, lokalt og mer overordnet, og faren for at målt teksten får flere tolkningsmuligheter enn originalen. Arbeidet skal forankres i DRT, fokusteori og annen diskursteoretisk litteratur (von Stutterheim 1997; Bosch og van der Sandt 1999).
- Wiebke Ramm vil undersøke et relatert tema i doktorgradprosjektet sitt, nemlig **forandringer av setningsgrenser i oversettelser mellom norsk og tysk**. Hun er spesielt interessert i faktorene som motiverer forandringer som setningsdeling, setningsfusjon eller flytting av setningsgrenser (f.eks. typologiske forskjeller i grunnordstilling, språkspesifikke preferanser for plasseringen av setningsfokus eller den individuelle lokale og globale diskurskonteksten), og hva som er konsekvensene for informasjonsdistribusjon og diskursstruktur i oversettelsen. Den korpusbaserte undersøkelsen hennes tar utgangspunkt i forskjellige teoretiske tilnærminger, f.eks. DRT, SFL, “rhetorical structure theory” (Mann og Thompson 1987; Bateman og Rondhuis 1997) og kognitivt orienterte arbeider som Hawkins (1994).

3.2.3 DELPROSJEKT 3: PERSPEKTIVERING I TEKST (ENGELSK, NORSK, TYSK OG EVT. FRANSK)

I vanlig monologisk tekst er det den skrivende eller talendes innstillinger, vurderinger, viten, intensjoner osv. som kommer til uttrykk. Det er dennes perseptoriske, kognitive og emosjonale ståsted som bestemmer valget av relevante språklige elementer – deiktiske uttrykk, uttrykk for epistemisk modalitet, evaluative adjektiver, adverb som *dessverre*, *heldigvis* osv. Men 'ståstedet' kan også skifte innenfor en og samme monologiske tekst (Smith 2002). Det skjer bl.a. i såkalt indirekte tale og *style indirect libre* (Coulmas 1986; von Roncador 1988; Güldemann og Roncador 2002). Samspeillet mellom grammatikk og pragmatikk og forholdet mellom eksplisitt og implisitt informasjonsstrukturering står sentralt når det gjelder å markere eller identifisere slike perspektivskift, som er et karakteristisk trekk ved visse typer litterære tekster. Tysk har med den såkalte referatkonjunktiv et middel til eksplisitt å markere rapporterende modalitet også i selvstendige setninger (såkalt ‘berichtete Rede’) som mangler i både norsk og engelsk, i tillegg til at bruken av indikative tempusformer i rapporterende sammenheng er regulert annerledes enn i norsk og engelsk. Valget mellom de forskjellige alternativer er delvis bestemt av hvilken type reportiv modalitet det dreier seg om. Slike valgmuligheter eksisterer ikke i engelsk og norsk (Fabricius-Hansen 2002; Fabricius-Hansen og Sæbø 2002; Fabricius-Hansen under utgivelse). Delprosjektet skal kartlegge relevante ressurser i de involverte språkene og bidra til å besvare følgende spørsmål:

- Hvilke følger har ressursforskjellene i oversettelsessammenheng? Under hvilke betingelser går nyanser tapt eller oppstår det tvetydigheter når det gjelder perspektivering ved oversettelse fra tysk? I hvilket omfang innebærer oversettelse til tysk en presiseringstvang i forhold til originalen?
- Er bruk av direkte tale eller diverse referatindikatorer i reportive kontekster mer frekvent i autentiske engelske og norske tekster – avhengig av teksttype – enn i tyske, slik det ligger nær å anta?
- Hvilken rolle spiller syntaktisk underordning i denne sammenhengen? Er det større tolkningsrom for implisitte perspektivskifter i selvstendige setninger i de språkene som ikke har noe grammatisk virkemiddel à la den tyske referatkonjunktiven?

Vi vil arbeide med å modellere perspektiveringsfenomener i DRT, i forlengelsen av Stirling (1993) og Fabricius-Hansen og Sæbø (2002). Strategiene som ligger til grunn for valgene av perspektive-

rende ressurser – intralingvalt i tysk og interlingvalt i oversettelser fra tysk – vil vi søke å modellere ved hjelp av bidireksjonal optimalitetsteori.

3.3 DELPROSJEKTENE I INTERAKSJON

Gjennom beskrivelsen av prosjektene under punkt 3.2 mener vi å ha tydeliggjort at det vil foregå et betydelig samarbeid mellom mange forskere innad i delprosjektene, men også mellom de ulike delprosjektene, gitt den overordnede målsettingen. Det vil være spesielt viktig å knytte mastergrads-studenter til prosjektet som kan bidra til belysning av flere av problemfeltene.

Vi ser videre for oss at det vil være naturlig både å forsøke å få utgitt felles temanummer i dertil egnede tidsskrift (som f.eks. *Languages in Contrast* (Benjamins), hvor Hilde Hasselgård er redaktør), samt å forfatte et samlebind i fellesskap med bidrag fra de ulike prosjektene.

4 MILJØBYGGING: AKTIVITETER OG FORSKNINGSSAMARBEID

4.1 HF/UiO

Prosjektet tar sikte på kompetansebygging i kontrastiv lingvistikk og lingvistisk orientert translato-logi og på å oppnå synergieffekter gjennom samarbeid mellom forskere fra ulike språkfag.

SPRIK har i sin forrige fase hatt en viktig funksjon som forskningsbyggende miljø. Vi har flere doktorgradskandidater knyttet til det eksisterende miljøet, og det er i dag søkere til forskningsstipend - også fra utlandet - innen kontrastiv lingvistikk, translato-logi og dialogforskning som ønsker tilhørighet til SPRIK-miljøet. Flere av forskerne har samarbeidet om felles publikasjoner og konfe-ransebidrag. Gjennom vårt seminar **Forum for flerspråklig forskning** (FFF) og vårt kontaktnett nasjonalt og internasjonalt har vi bidratt til å samle og formidle forskningskompetanse på feltet. Det internasjonale samarbeidet (se nedenfor under avsnitt 4.3 "kontakter og samarbeidspartnere") har gitt og gir samtidig stipendiater anledning til å bli kjent med og delta i et internasjonalt forsknings-miljø.

Vi vil igangsette to nye aktiviteter i tillegg til FFF for å styrke miljøbyggingen innenfor de involverte fagmiljøene i prosjektet. FFF har vært et bredt orientert seminar som har gitt forskere og studen-ter fra UiO og andre universiteter muligheten til å presentere forskningen sin innenfor alle fagområ-dene SPRIK omfatter (jf. punkt 2 og 3).

Ved siden av å videreføre FFF ønsker vi å bidra til kompetanseutviklingen ved fakultetet gjennom å tilby **teoriseminar** beregnet på mastergrads- og Ph.D.-studenter og andre forskere. Disse seminare-ne vil kunne inngå som en del av språkprogrammet ved HF, som ledd i studiereformen ved Univer-sitetet i Oslo. Vi ser for oss at deltakelse ved hvert av disse seminarene kan gi en uttelling tilsvaren-de 10 studiepoeng. Disse seminarene vil øke den teoretiske kompetansen ved fakultetet innenfor en rekke forskjellige disipliner av lingvistikken. Vi ser for oss å bruke både egne forskere og inviterte gjesteforskere til disse seminarene. Forskere ved UiO vil ha ansvaret for seminaret, mens gjeste-forskerne vil holde mer konsentrerte seminarer i eksempelvis én måned. Vårt foreløpige program for denne virksomheten (deltakelse for gjesteforskere er bekreftet) er:

Vår 2004: Kjell Johan Sæbø, GI/UiO – *Diskursrepresentasjonsteori og informasjonsstruktur*.

Høst 2004: Erich Steiner, Universität des Saarlandes, Saarbrücken, og Hilde Hasselgård, IBA/UiO – *Funksjonelle perspektiv på informasjonsstruktur*.

Høst 2004: Thorstein Fretheim, NTNU og Bergljot Behrens, ILF/UiO – *Relevansteori og overset-telse*

Vår 2005: Henk Zeevat, Universiteit van Amsterdam og Torgrim Solstad, GI/UiO – *Optimali-tetsteori og formell semantikk og pragmatikk*

Høst 2005: Wolfgang Teubert, direktør for Centre for Corpus Linguistics, University of Birming-ham og Cathrine Fabricius-Hansen, GI/UiO – *Korpuslingvistikk*.

Vi vil videre etablere **interne forskerseminar** med framlegging av enkeltforskernes forskningsre-sultater hvor vi møtes to ganger i semesteret.

Gjennom disse tre seminarene (kompetanseoppbyggende teoriseminar, FFF og prosjektinterne fors-kerseminar) vil kompetanseoppbyggingen og miljøutviklingen være godt ivaretatt ved HF og UiO.

I tillegg ønsker vi å arrangere en **internasjonal konferanse** med fokus på flerspråklig forskning i løpet av prosjektperioden.

I hele prosjektperioden vil vi ha et samarbeid med Tekstlaboratoriet ved HF om drift, vedlikehold og eventuelt også utbygging av det multilingviale korpuset. Med sin sterke og varierte kompetanse på korpusbasert språkforskning framstår Tekstlaboratoriet også på bredere basis som en naturlig partner for samarbeid.

4.2 KONTAKTER OG SAMARBEIDSPARTNERE

Prosjektet vil ikke bare bidra til miljøbygging på lokalt og nasjonalt plan, men også sørge for en fordypning av samarbeidet og kontakten med sentrale forskere fra Norge, Norden og utlandet forøvrig. Vi har som mål å initiere et større nasjonalt eller internasjonalt samarbeidsprosjekt mot slutten av prosjektperioden. Våre viktigste samarbeidspartnere og kontaktpersoner er:

Norge/Norden:

SAMARBEIDSPARTNERE: **Universitetet i Oslo:** Tekstlaboratoriet ved HF-fakultetet ved prof. Janne Bondi Johannessen (korpusutvikling); **NTNU:** prof. Thorstein Fretheim (oversettelse, relevanssteori), prof. Jorunn Hetland (informasjonsstruktur); **Høgskolen i Østfold:** Kåre Solfjeld (kontrastiv lingvistikk, oversettelse); **Göteborgs universitet:** prof. Karin Aijmer (kontrastiv korpuslingvistikk)
KONTAKTPERSONER: **Universitetet i Oslo:** prof. Jan Tore Lønning (maskinoversettelse, formell semantikk), prof. Johan Elsness (kontrastiv korpuslingvistikk), Anne-Line Graedler (kontrastiv korpuslingvistikk), prof. Kjell Ivar Vannebo (norsk); **Universitetet i Bergen:** prof. Helge Dyvik (leksikalsk semantikk og korpuslingvistikk), Humanistisk datasenter ved systemsjef Knut Hofland (korpusutvikling), Harald Ulland (kontrastiv korpuslingvistikk), Tove Jacobsen (kontrastiv korpuslingvistikk); **Universitetet i Lund:** Mats Johansson (kontrastiv lingvistikk, informasjonsstruktur), prof. em. Bengt Altenberg (kontrastiv korpuslingvistikk), prof. Valéria Molnár (kontrastiv lingvistikk, informasjonsstruktur); **Göteborgs universitet:** prof. Elisabet Engdahl (informasjonsstruktur, formell semantikk); **Århus universitet:** prof. Henning Nølke (perspektivering, kontrastiv informasjonsstruktur); **Copenhagen Business School:** Ingeborg Zint (oversettelse), Peter Colliander (oversettelse, kontrastiv lingvistikk).

Tyskland, Nederland og Sveits:

SAMARBEIDSPARTNERE: **Humboldt-Universität Berlin:** prof. Monika Doherty (informasjonsstruktur, oversettelse); **Universität Heidelberg:** prof. Christiane von Stutterheim (informasjonsstruktur), Mary Carroll (informasjonsstruktur); **Universität des Saarlandes, Saarbrücken:** prof. Erich Steiner (oversettelse, funksjonell lingvistikk); **Universiteit van Amsterdam:** Henk Zeevat (optimalitetsteori); **Zürcher Hochschule Winterthur:** Susanne Jekat (oversettelse)
KONTAKTPERSONER: **Humboldt-Universität Berlin:** prof. Manfred Krifka (informasjonsstruktur, formell semantikk/pragmatikk); **Universität des Saarlandes, Saarbrücken:** prof. Hans Uszkoreit (informasjonsstruktur); **Universität Hamburg:** prof. Juliane House (oversettelse); **Universität München:** prof. Konrad Ehlich (tekstlingvistikk); **Institut für Deutsche Sprache, Mannheim:** prof. Gisela Zifonun (perspektivering)

USA og Storbritannia:

SAMARBEIDSPARTNERE: **University of Minnesota og NTNU:** prof. Jeanette Gundel (informasjonsstruktur, kontrastiv lingvistikk); **University of Middlesex:** prof. Kirsten Malmkjær (oversettelse); **University of Birmingham:** prof. Wolfgang Teubert (korpuslingvistikk)
KONTAKTPERSONER: **University of Austin, Texas:** prof. Knud Lambrecht (informasjonsstruktur), prof. Carlota Smith (perspektivering)

Frankrike:

KONTAKTPERSON: **Université de Bordeaux:** prof. Claude Muller (kontrastiv lingvistikk)

5 PERSONALE

5.1 SENIORFORSKERE

Cathrine Fabricius-Hansen (GI) har vært medansvarlig for SPRIK siden 1999. Blant hennes viktigste forskningsområder er kontrastiv lingvistikk og oversettelsesstudier, bl.a. med fokus på informasjons- og tekststruktur; verbalsemantikk, herunder særlig tempus og modalitet. Hun har lang veiledningserfaring på hovedfags- og doktorgradsnivå, og har også vært forskerutdanningskoordinator ved HF, UiO.

Av viktige administrative oppgaver kan nevnes at hun bl.a. har vært prodekan, leder av fakultetets utvalg for forskning og forskerutdanning, samt medlem av Det akademiske kollegium.

Fabricius-Hansen ble tildelt Nansenprisen 2000, bl.a. for sine grunnleggende kontrastive arbeider i skjæringsfeltet mellom setnings- og diskursstruktur, og fikk i fjor den tyske Jacob-og-Wilhelm Grimm-prisen fra DAAD for sin forskning på tysk språk.

Fabricius-Hansen har vært medlem av mange bedømmelseskomitéer, nasjonalt og internasjonalt, senest for Deutsche Forschungsgemeinschaft i vurdering av Sonderforschungsbereich *Informationsstruktur* i Potsdam/Berlin.

Marianne Hobæk Haff (KRI) har, etter avhandlingen om sideordning i fransk (Solum/Didier Érudition) hovedsakelig arbeidet med teoretiske problemer innen valensgrammatikk, med ordstilling, tempus og til dels kontrastive problemer (Hobæk Haff 2002) og utgitt en rekke artikler i anerkjente internasjonale tidsskrifter. Hun har en bred administrativ erfaring både fra Agder distriktshøgskole og fra Universitetet i Oslo, der hun har vært professor i fransk språk siden 1991. Hun er nå bestyrer ved KRI. Hun har også deltatt i en rekke bedømmelseskomitéer både for mellomstillinger og professorater.

Hilde Hasselgård (IBA) har særlig arbeidet med ordstilling, med fokus på setningsspissen og valg av tema-remastruktur i oversettelser mellom norsk og engelsk. Hun arbeider også med adverbialplassering og kohesjon. Hun er for tiden redaktør i tidsskriftet *Languages in Contrast* og leder for språkprogrammet ved UiO.

Hans Petter Helland (KRI) sin forskningsproduksjon omfatter arbeider innenfor disiplinene syntaks, semantikk og pragmatikk, blant annet om det franske tempussystemet, særlig framtidstempora, og om passiv. Han har særlig interesse for de lingvistiske kjernedisiplinene, samt fremmedspråkstilleggelse og språkinnlæring.

Hans Petter Helland har veiledet studenter innenfor områdene fransk språk, syntaks, semantikk og pragmatikk, samt fremmedspråkstilleggelse og språkinnlæring.

Pågående prosjekt/forskning: Ny lærebok i fransk grammatikk under utarbeidelse ferdigstilles høst 2003. Nytt forskningsprosjekt om relativkonstruksjoner i et fransk-norsk perspektiv.

Kjell Johan Sæbø (GI) har modalitet, kvantifikasjon, informasjonsstruktur og pragmatikk, diskursrepresentasjonsteori og studiet av presupposisjoner som sine viktigste interessefelt. Han har deltatt i tre internasjonale forskningsprosjekter i semantikk, to i EU- og ett i nordisk regi. Han har bred erfaring som veileder for doktorgradsstudenter og er nå i sitt 7. år som forskerutdanningskoordinator for språkvitenskap ved fakultetet.

5.2 FØRSTEAMANUENSER

Bergljot Behrens (ILF) arbeider med lingvistisk orientert, empirisk basert oversettelsesforskning på grunnlag av OMC. Faglig orientert i kontrastiv lingvistikk, semantikk og pragmatikk. Underviser i oversettelsesteori, språk og kommunikasjon, semantikk/pragmatikk og bruk av dataverktøy i oversettelse og terminologiarbeid. Har kontakter med nasjonale og internasjonale translatologimiljøer.

Behrens samarbeider med en internasjonal forskningsgruppe ved Universitetet i Heidelberg med parallelle tekster på engelsk, tysk og norsk for studium av forskjeller i eventstruktur mellom de tre språkene. Hun har også vært tilknyttet tolkeautorisasjon engelsk/norsk.

Anneliese Pitz (GI) har som sine viktigste undervisnings- og forskningsområder: grammatikk og tysk som fremmedspråk, syntaks, morfologi, leksikon, argumentstruktur, nominalisering, aspekt, kontraster mellom skandinaviske og vestgermanske språk. Pågående forskning inkluderer bruken av passiv og passivlignende konstruksjoner i tysk og norsk.

5.3 STIPENDIATER

Berit Løken (IBA) har vært universitetsstipendiat siden januar 2003 og arbeider med en korpusbasert undersøkelse av modaluttrykk i engelsk og norsk. Målet er å undersøke hvordan den forskjellige graden av grammatikalisering av norske og engelske modalverb påvirker frekvens og distribusjon av forskjellige kategorier modaluttrykk. Den teoretiske rammen er SFL. Hun arbeidet som assistent under oppbyggingen av ENPC (jfr. punkt 2) 1994-1997 og har siden 1997 undervist i bl.a. oversettelse og kontrastiv lingvistikk.

Wiebke Ramm (GI) har nylig begynt et doktorgradsprosjekt (HF) med tittel "Sentence boundary adjustments in translation: consequences on information distribution and discourse structure". Vit.ass. for SPRIK-prosjektet fra mai 2001 til des. 2002, har bidratt til oppbyggingen av korpusressursene (OMC). Mange års erfaring fra relevante FoU- og grunnforskningsprosjekter i Saarbrücken (diskursfenomener i automatisk oversettelse, flerspråklig tekstrepresentasjon og flerspråklig automatisk tekstgenerering) og lang undervisningserfaring med diskurslingvistiske, oversettelsesteoretiske, språktypologiske, kontrastive og datalingvistiske temaer.

Torggrim Solstad (GI) har vært universitetsstipendiat siden våren 2001. Doktorgradsprosjektet hans har arbeidstitelen "Det optimale leksikon - metoder i leksikalsk pragmatikk". Hans forskning er sentrert om leksikalsk pragmatikk og optimalitetsteori, mer spesifikt om DRT og eventsemantikk og forholdet mellom flertydighet, vaghet og underspesifisering. Han var vitenskapelig assistent for SPRIK i perioden 1999-2001.

Marie Sundve Sannan (GI) er universitetsstipendiat ved HF, UiO. Prosjektet hennes har arbeidstitelen "Informasjonsstruktur i nominalfraser i tysk og norsk sak- og fagprosa". Det er tekstbasert og bruker kontrastiv analyse til å undersøke nominalfrasen, spesielt forholdet mellom attributive relativsetninger og partisipper som alternative realiseringsmuligheter med ulik diskursstrukturerte funksjon. Sannan har vært vitenskapelig assistent for *Kontrastiv stilistikk*-prosjektet ved GI (1993-96) og IBMs lingvistikkavdeling i Oslo og Heidelberg (1984-89). Hun har undervisningserfaring i tysk ved universitet og høyskole (1990-) og videregående skole (1983-84).

Vi har i tillegg aktuelle kandidater til mastergrads- og Ph.D-stipend ved alle de fire involverte instituttene.

I gjennomsnitt vil de 7 fast ansatte prosjektdeltakerne bruke 25 % av arbeidstiden i året på prosjektet i 2004-2006. Det vil si at UiO i alt investerer ca. 5,25 årsverk i prosjektet.

6 KOSTNADER

NFR søkes om støtte til (i prioritert rekkefølge):

1. Driftsmidler og vitenskapelig assistent i 100 % stilling over tre år (subsidiært 50 % i 2005 og 2006)
2. Studentstipend (3 i 2004 og 2006, 2 i 2005, subsidiært 2 pr. år)
3. 4 gjesteforskere i 1 måned hver (fordelt på 2004 og 2005)
4. Hjelpelærere for undervisningsavlastning for seks forskere (fordelt på perioden 2004-2006)
5. 1 doktorgradsstipendiat
6. Internasjonalt symposium i 2005
7. Støtte til publisering

Allerede for høsten 2003 søkes det i tillegg om støtte til timebasert lønn for ferdigstillelse av OMC i planlagt form, dvs. firespråklig delkorpus norsk-engelsk-tysk-fransk og bedre balanse mellom språk.

7 MILEPÆLER

- **Arbeidet med OMC-korpuset:** Ferdigstillelse av OMC, se pkt. 7 (utgangen av 2003 – under forutsetning av tildeling av midler fra høsten 2003), supplerings/oppgradering av korpuset med annotering av informasjonsstruktur i samarbeid med Tekstlaboratoriet HF (2004).
- **Seminarvirksomhet:** Teoriseminar (2004: DRT, SFL, RT; 2005: OT, Korpuslingvistikk), FFF-seminar og prosjektinterne forskerseminar (hele prosjektperioden)

- Innlevering av **mastergradsoppgaver** med stipend: tre i 2004, to i 2005, tre i 2006.
- Innlevering av **doktoravhandlinger**: T. Solstad (2004), M. Sundve Sannan (2006), B. Løken (2006), W. Ramm (2006), personen det søkes stipend for (2006/2007).
- **Internasjonalt symposium**: Høsten 2005.
- **Publikasjoner** (i i internasjonale publikasjonsorganer):
  - 2004**: minst 5 artikler av prosjektdeltakerne (hovedsakelig sampublikasjoner), fordelt på delprosjekt 1 (passivering norsk-tysk; relativisering fransk-norsk; setningskløyving norsk-fransk) og 2 (event-summering og unifisering; konnektiver og partikler som interagerer med tema-tema-struktur) i tillegg til en sampublikasjon om eventspesifisitet mellom B. Behrens/W. Ramm og samarbeidspartnere ved Universitetet i Heidelberg.
  - 2005**: minst 5 artikler av prosjektdeltakerne, fordelt på de tre delprosjektene, bl.a. om verbklas-sifisering og upersonlige konstruksjoner norsk-fransk, om partiell koreferanse mellom event-referenter og diskursrelasjonen elaborering og om leksikalsk pragmatikk og OT; dessuten elekt-roniske proceedings fra symposium høsten 2005 (slutten av 2005/beg. av 2006);
  - 2006**: bl. a. en artikkel om betydningen av parallellkorpora for diskurssemantisk forskning (del-prosj. 2 og 3), ferdigstilling av to eller tre temanumre i internasjonale tidsskrifter (evt. *Langua-ges in Contrast* og *Linguistics*), med bidrag fra prosjektdeltakerne og utvalgte bidrag fra sympo-siet 2005; i tillegg arbeid med evt. større fellespublikasjon (samlebind/monografi).
- **Konferansedeltakelse** (med presentasjon fra prosjektdeltakerne): minst én for hver av de fast ansatte prosjektdeltakerne pr. år, i tillegg noen bidrag fra doktorgradstipendiatene.
- Evt. utvidelse av eksisterende **internasjonale samarbeidsprosjektene** og/eller initiering av et **nasjonalt/nordisk samarbeidsprosjekt**: mot slutten av prosjektperioden.

8 PROSJEKLEDELSE OG –ORGANISERING

Prosjektet vil bli ledet kollektivt av de syv fast vitenskapelig ansatte med Cathrine Fabricius-Hansen som formell prosjektleder og talsperson. Prosjektet administreres ved Germanistisk institutt.

9 PROSJEKTETS BETYDNING OG FORVENTEDE RESULTATER

Prosjektet *Språk i Kontrast* vil gi resultater på flere plan. Det vil bety en ytterligere styrking av norsk språkforskning innenfor semantikk, pragmatikk, tekstlingvistikk og translatologi, og det vil gi vesentlige bidrag til den internasjonale forskningen på disse områdene. På et prinsipielt plan vil det bidra til en klarere erkjennelse av at informasjonen i en tekst blir strukturert gjennom et komplekst samspill mellom mange slags signaler, i ulik sammensetning fra språk til språk, og av at parallell-korpora representerer en uvurderlig kilde til kunnskap om dette samspillet og denne tverrspråklige variasjonen. Prosjektet vil resultere i en kompetanseheving innenfor forskergruppa og en nyrekrut-tering til forskningsfeltet, gjennom forskningssamarbeid, skolering og forskningsbasert veiledning. Konkret vil dette kunne avleses på mastergradsoppgaver,

Ph.D.-avhandlinger, vitenskapelige artikler, konferansebidrag, bokutgivelser og et spenn av aktivi-teter i en nasjonal og internasjonal kontekst.

Prosjektet kan ventes å få verdifulle ringvirkninger for språkforskning og språkundervisning ved Universitetet i Oslo og nasjonalt. SPRIK representerer en måte å organisere språkforskning på som tradisjonelt er kalt tverrfaglig, men som reelt sett reflekterer en faglighet på tvers av slike institutt-grenser som ikke har vært vitenskapelig motivert. Det har lenge vært en klar erkjennelse av at språkvitenskapelige resultater, det være seg enkeltspråklig eller allment, best nås gjennom systema-tiske sammenlikninger mellom to og helst flere språk - men uten at denne erkjennelsen i tilstrekke-lig grad har nedfelt seg i vitenskapelig praksis. Dette vil prosjektet bidra til å bøte på. Denne inten-sjonen er også i tråd med den modellen for studieprogrammer som Universitetet i Oslo har valgt som ledd i Kvalitetsreformen: Ett program for språkstudier, hvor studiet av morsmål, andrespråk, fremmedspråk og allmenn og anvendt lingvistikk går sammen i en fasettert enhet. Aktivitetene i SPRIK skal styrke den vitenskapelige basisen for dette programmet og bedre dets muligheter for å lykkes. Slik vil vi både forsknings- og utdanningsmessig bidra til at det som rettelig hører sammen, også vokser sammen.

REFERANSER¹

- Andersen, T., et al. (2001): *Sproget som ressource. Dansk systemisk funktionel lingvistik i teori og praksis*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Bateman, J. A. og K. J. Rondhuis (1997): "Coherence relations: towards a general specification." *Discourse Processing* 24(1): 3-50.
- Behrens, B. (1999a): A dynamic semantic approach to translation assessment. I: M. Doherty (utg.): *Sprachspezifische Aspekte der Informationsverteilung*. Berlin: Akademie Verlag. 90-111.
- (1999b): *Lexically based discourse relations*. Workshop on Procedures in Discourse Interpretation (EUROLAN conference), Iasi, Romania.
- Behrens, B. og C. Fabricius-Hansen (2002): Connectives in contrast: A discourse semantic study of Elaboration based on corpus research. I: H. Hasselgård et al. (utg.): *Information Structure in a Cross-linguistic Perspective*. Amsterdam: Rodopi. 45-62.
- Blum-Kulka, S. (2000): Shifts of Cohesion and Coherence in Translation. I: L. Venuti (utg.): *The Translation Studies Reader* Routledge. 284 - 298.
- Blutner, R. (2000): "Some aspects of optimality in natural language interpretation." *Journal of Semantics* 17(3): 189-216.
- Bosch, P. og R. A. van der Sandt (1999): *Focus: linguistic, cognitive, and computational perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chafe, W. (1994): *Discourse, Consciousness and Time*. Chicago: University of Chicago Press.
- Coulmas, F. (1986): *Direct and indirect speech*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Eriksson, O. (1997): *Språk i kontrast: en jämförande studie av svensk och fransk meningsstruktur*. Göteborg: Akademiförlaget.
- Fabricius-Hansen, C. (1998): Information density and translation, with special reference to German – Norwegian – English. I: S. Johansson og S. Oksefjell (utg.): *Corpora and Crosslinguistic Research: Theory, Method, and Case Studies*. Amsterdam: Rodopi. 197-234.
- (1999): Information packaging and translation. Aspects of translational sentence splitting (German - English/Norwegian). I: M. Doherty (utg.): *Sprachspezifische Aspekte der Informationsverteilung*. Berlin: Akademie-Verlag. 175-213.
- (2001): Wi(e)der and Again(st). I: C. Fery og W. Sternefeld (utg.): *Audiatur Vox Sapientiae. A Festschrift for Arnim von Stechow*. Berlin: Akademie-Verlag. 101-130.
- Fabricius-Hansen, C. og B. Behrens (2001): Elaboration and related discourse relations viewed from an interlingual perspective. I: C. Smith (utg.): *Proceedings from Third Workshop on Text Structure, University of Austin, Texas, October 2000*.
- Fabricius-Hansen, C. (2002): Wessen Redehintergrund? Reportive Modalität aus textorientierter kontrastiver Sicht (Deutsch - Norwegisch - Englisch). I: O. Leirbukt (utg.): *Tempus/Temporalität und Modus/Modalität*. Tübingen: Stauffenburg.
- Fabricius-Hansen, C. og K. J. Sæbø (2002): "In a Mediative Mood: The Semantics of the German Reportive Subjunctive." *Natural Language Semantics*
- Fabricius-Hansen, C. (under utgivelse): "Elusive connectives. A case study on the explicitness dimension of discourse coherence." *Linguistics*
- Güldemann, T. og M. v. Roncador, utg. (2002): *Reported discourse : a meeting ground for different linguistic domains*. Typological studies in language. Amsterdam, John Benjamins.
- Halliday, M. A. K. (1994): *Introduction to functional grammar*. 2. utg. London: Arnold.
- Hasselgård, H. (1997): "Time and space adverbials in English and in Norwegian, with special reference to initial position." *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 15(2): 165-189.
- (1998): Thematic structure in translation between English and Norwegian. I: S. Johansson og S. Oksefjell (utg.): *Corpora and cross-linguistic research: Theory, method, and case studies*. Amsterdam: Rodopi. 145-167.
- Hawkins, J. A. (1994): *A Performance Theory of Order and Constituency*. Cambridge: Cambridge University Press.

---

¹ Se også forskningsgruppens publikasjoner <http://www.hf.uio.no/german/sprik/publikasjoner.shtml>.

- Helland, H. P. (2002a): *Le passif périphrastique en français moderne*. København: Museum Tusulanum Press.
- (2002b): Relativisation et linguistique contrastive. I: H. Dørum (utg.): *Actes du XVe Congrès des Romanistes Scandinaves. Romansk Forum 16*. Oslo. 413-423.
- Hobæk Haff, M. (2002): Regard sur l'ordre des mots en français et en norvégien. I: J. Anis et al. (utg.): *Le signe et la lettre. Hommage à Michel Arrivé*. Paris: L'Harmattan. 277-287.
- de Hoop, H. og P. Hendriks (2001): "Optimality Theoretic Semantics." *Linguistics and Philosophy* 24(1): 1-32.
- Kamp, H. og U. Reyle (1993): *From Discourse to Logic*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Mann, W. C. og S. A. Thompson (1987): *Rhetorical Structure Theory: A Theory of Text Organization*. Tech. rep. RS-87-190. Los Angeles, USC/Information Sciences Institute.
- von Roncador, M. (1988): *Zwischen direkter und indirekter Rede: nichtwörtliche direkte Rede, erlebte Rede, logophorische Konstruktionen und Verwandtes*. Tübingen: Niemeyer.
- Smith, C. (2002): Perspective and point of view: Accounting for subjectivity. I: H. Hasselgård et al. (utg.): *Information Structure in a Cross-linguistic Perspective*. Amsterdam: Rodopi. 63-80.
- Solfjeld, K. (2000): *Sententialität, Nominalität und Übersetzung: eine empirische Untersuchung deutscher Sachprosatexte und ihrer norwegischen Übersetzungen*. Frankfurt am Main: P. Lang.
- Sperber, D. og D. Wilson (1995): *Relevance: communication and cognition*. Cambridge, MA: Blackwell Publishers.
- Stirling, L. (1993): *Switch-reference and discourse representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- von Stutterheim, C. (1997): *Einige Prinzipien des Textaufbaus. Empirische Untersuchungen zur Produktion mündlicher Texte*. Tübingen: Niemeyer.
- Sæbø, K. J. (2003a): *Presupposition and Contrast: German "aber" as a Topic Particle*. Proceedings of Sinn und Bedeutung 7, Konstanz, Univ. Konstanz.
- (2003b): *Contrastive Topics and Additive Presuppositions*. PIONIER Workshop "Contrast in Discourse", Nijmegen.
- (2003c): *The Quality and Quantity of Contexts in Discourse Semantics*. 39th Annual Meeting of the Chicago Linguistic Society (CLS 39). Chicago.